

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи для студентів
спеціальності 262 – Правоохоронна діяльність

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри правоохоронної
діяльності та загальноправових дисциплін
Протокол №1
від 1. 09. 2020 р.

Чернігів 2020 рік

Міжнародно-правові стандарти прав людини. Методичні вказівки до самостійної роботи для студентів спеціальності 262 – Правоохоронна діяльність денної форми навчання / Укл. Марущак Н.В. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». – 2020. – 44 с.

Укладач: МАРУЦАК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Відповідальний за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, завідувач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін, кандидат історичних наук, доцент

Рецензент: КОЛОМІЄЦЬ НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, професор кафедри кримінального права та правосуддя ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка», д.ю.н.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ»	6
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти прав людини»	6
1.2. Структура навчальної дисципліни	12
1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти прав людини»	13
II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	18
Тема 1. Поняття та види міжнародно-правових стандартів прав людини	18
Тема 2. Механізм утворення міжнародно-правових стандартів прав людини	21
Тема 3. Боротьба держав проти масових і брутальних порушень прав людини	24
Тема 4. Регіональні угоди і органи з прав людини	27
Тема 5. Міжнародно-правові стандарти окремих прав людини	31
Тема 6. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними та правозахисними органами України	33
Тема 7. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини судовими органами України	38
III. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА	43

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Міжнародно-правові стандарти прав людини» викладається у Національному університеті «Чернігівська політехніка» для підготовки фахівців спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність».

Розбудова демократичного суспільства й правової держави в Україні передбачає, насамперед, забезпечення прав і свобод людини. Це можливо передусім через впровадження міжнародних норм з прав людини у законодавство України та створення механізмів їх реалізації. Проголосивши в Конституції, інших законодавчих актах право людей після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, Україна тим самим взяла зобов'язання привести національні механізми захисту прав людини у відповідність з міжнародними стандартами.

Міжнародно-правові стандарти є результатом тривалої роботи великої кількості держав з вироблення узгоджених позицій у галузі прав людини. Держави спрямовують свою діяльність на дотримання певних універсальних цінностей, забезпечуючи повагу і захист прав людини всіма доступними засобами. Вони відповідальні за виконання своїх зобов'язань в галузі прав і свобод людини перед своїм населенням і міжнародним співтовариством. Україна як незалежна держава приймає участь у розробці міжнародно-правових стандартів прав людини та намагається їх впроваджувати в діяльність суб'єктів публічної влади. Така політика корелюється із положенням статті 18 Конституції України, відповідно до якої зовнішньополітична діяльність нашої держави спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права. Крім цього, принцип відповідності міжнародним стандартам прав і свобод людини закріплений у статтях 3, 5, 6, 8, 9 Основного Закону.

Завдання навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини» полягають в тому, щоб сформувані у студентів розуміння сучасних проблем правового забезпечення захисту прав людини нормами універсального та регіонального міжнародного права; ознайомити їх з існуючими міжнародно-правовими механізмами захисту прав людини; з принципами, на яких ґрунтуються міжнародні стандарти в галузі прав людини; з міжнародно-правовими зобов'язаннями України у галузі дотримання прав і основних свобод людини.

Опанування знаннями з даної учбової дисципліни передбачає значну самостійну, позааудиторну роботу студентів над засвоєнням матеріалу цього курсу: ознайомлення з першоджерелами, рекомендованою літературою, вивчення лекційного матеріалу, опрацювання питань винесених на самостійне вивчення та виконання письмових завдань. Самостійна робота також включає підготовку рефератів, доповідей та повідомлень. Крім того, деякі питання курсу повинні розглядатися студентами з урахуванням знань отриманих на заняттях з теорії держави і права, конституційного права України, історії держави і права України,

історії держави і права зарубіжних країн та інших, а це потребує додаткових зусиль і часу.

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота є основним способом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи.

Самостійна робота повинна проводитися впродовж всього семестру, а її зміст визначається програмою курсу. При виконанні завдань необхідно використовувати матеріали підручників, монографій, публікацій в періодичних виданнях, збірки документів, ресурси Інтернет.

При виконанні такої роботи необхідно надати їй практичну спрямованість, тобто студенти не повинні обмежуватися знайомством із змістом підручників, монографій, публікацій в періодичних виданнях, вивченням текстів конституцій, веб-сайтів вищих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій і громадських організацій зарубіжних країн. Важливим також є дослідження нормативних актів, як загальнодержавного значення, так і локальних.

Дані методичні рекомендації складено відповідно до програми курсу «Міжнародно-правові стандарти прав людини», включають основні положення програми навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти прав людини», питання з основних тем курсу, винесені на самостійне опрацювання, перелік додаткової літератури по кожній темі, а також перелік основної навчально-методичної літератури.

I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ»

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти прав людини»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи та практичні аспекти міжнародно-правових стандартів прав людини

Тема 1. Поняття та види міжнародно-правових стандартів прав людини

Поняття міжнародно-правових стандартів прав людини. Види міжнародно-правових стандартів прав людини. Перелік прав людини, які підлягають дотриманню в усьому світі. Нормативний зміст загальновідомих прав і свобод людини. Припустимі легальні обмеження прав людини. Юридична природа і обов'язкова сила міжнародних стандартів прав людини.

Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві. Поділ прав людини за галузями регулювання: елементарні права, громадянські права, політичні права, соціально-економічні і культурні права, принцип недискримінації. Поділ прав людини за часом виникнення: перше покоління (елементарні, громадянські, політичні права): друге покоління (соціально-економічні і культурні права): третє покоління (права народів). Поділ прав людини за суб'єктом: індивідуальні (права людини) і колективні (права народів). Поділ прав людини по їх змісту: на позитивні і негативні.

Загальна декларація прав людини 1948 р. про права і свободи, які підлягають дотриманню в усьому світі. Комплексний характер прав особи. Перелік прав і свобод людини в Міжнародних пактах про права людини. Перелік прав і свобод людини в Конвенції про права дитини 1989 р.

Нормативний зміст міжнародних стандартів прав людини відповідно до Міжнародної Хартії прав людини. Міжнародно-правові стандарти громадянських (особистих) прав людини. Міжнародно-правові стандарти економічних, соціальних та культурних прав людини.

Міжнародно-правові стандарти громадянських (особистих) прав людини. Міжнародно-правові стандарти економічних, соціальних та культурних прав людини.

Права людини і науково-технічний прогрес. Повага до приватного життя індивіда і його цілісності і суверенітет держави. Відставання правового регулювання гарантій прав людини від науково-технічного прогресу. Правові гарантії проти використання досягнень електроніки, які можуть спричинити порушення прав людини. Правовий захист індивіда і його фізичної і психічної цілісності від досягнень біології, медицини, біохімії, генетики.

Правові аспекти евтаназії, легального вживання наркотиків, клонування.

Тема 2. Механізм утворення міжнародно-правових стандартів прав людини

Передумови виникнення інституту міжнародного захисту прав людини після Другої світової війни. Положення Статуту ООН про права людини і їх правове значення. Становлення принципу поваги прав людини у сучасному міжнародному публічному праві.

Поняття механізму утворення міжнародно-правових стандартів. Повноваження органів ООН у галузі прав людини: Генеральної Асамблеї, Економічної і Соціальної Ради, Ради Безпеки. Міжнародного Суду, Секретаріату. Допоміжні постійні органи ООН у галузі прав людини: Комісія по правах людини, її Підкомісія по попередженню дискримінації і захисту меншин. Комісія по положенню жінок. Тимчасові допоміжні органи ООН у галузі прав людини. Правова природа документів ООН з прав людини. Головні напрямки співробітництва держав у галузі прав людини у межах ООН.

Кодифікація і розвиток міжнародно-правових норм з прав людини. Забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини первинними суб'єктами міжнародного права. Механізми імплементації міжнародно-правових актів з прав людини. Термінологічні аспекти імплементації міжнародно-правових прав людини. Концепція здійснення норм міжнародного публічного права. Доктрина співвідношення міжнародного та національного права. Особливості здійснення міжнародно-правових норм з прав людини.

Поняття імплементації міжнародних стандартів прав людини. Система засобів імплементації міжнародних стандартів прав людини. Механізми імплементації міжнародно-правових актів з прав людини. Термінологічні аспекти імплементації міжнародних норм щодо прав людини.

Міжнародні засоби імплементації. Система міжнародних засобів імплементації у рамках ООН. Доповіді держав. Розгляд скарг держав-учасниць конвенції на порушення іншою державою-учасницею своїх зобов'язань у галузі прав людини. Розгляд індивідуальних скарг осіб. Факультативний протокол 1966 р. до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. Конвенційні органи міжнародної імплементації стандартів прав людини.

Співвідношення міжнародного і внутрішньо-державного права у забезпеченні прав людини. Принципи невтручання у внутрішні справи держав (п. 7 ст. 2 Статуту ООН) Справи виключної компетенції держави. Справи, що регулюються виключно нормами міжнародного публічного права. Справи, які держави можуть врегулювати за допомогою міжнародно-правових норм.

Національні засоби імплементації. Національні механізми і процедури імплементації міжнародних прав людини. Ратифікація, приведення у відповідність з міжнародними зобов'язаннями законодавства країни, її судової і адміністративної практики.

Імплементація міжнародних стандартів прав людини внаслідок діяльності недержавних організацій. Засоби діяльності недержавних організацій: розслідування брутальних порушень прав людини, публічне обговорення порушень прав людини, публічні доповіді про стан дотримання прав людини, петиції до ООН, інших міжнародних організацій, виявлення фактів, прямі контакти з жертвами порушень прав. Участь недержавних організацій у розробці міжнародно-правових норм у галузі прав людини.

Тема 3. Боротьба держав проти масових і brutальних порушень прав людини

Міжнародно-правова відповідальність і санкції за порушення міжнародних стандартів прав людини. Особливості відповідальності в сучасному міжнародному праві.

Політичні і економічні передумови порушень прав людини. Сутність, і проблеми визначення масштабів порушення прав людини.

Зобов'язання держав дотримуватись міжнародних стандартів прав людини і збереження загального миру і безпеки. Зобов'язання держав дотримуватись міжнародних стандартів прав людини і забезпечення демократії.

Поняття, ознаки та принципи міжнародного судочинства щодо захисту прав і свобод людини. Міжнародний суд ООН та інші суди міжнародного характеру щодо захисту прав і свобод людини. Правовий статус суддів міжнародних судів у сфері прав людини.

Геноцид - тяжкий злочин проти людства. Конвенція про заборону злочину геноциду і покарання за нього 1948 р.

Міжнародна боротьба з расовою дискримінацією. Юридичне поняття расової дискримінації. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Міжнародна боротьба з ксенофобією, антисемітизмом.

Проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства. Визначення міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру. Міжнародно-правове значення проекту Кодексу.

Міжнародний кримінальний суд. Міжнародний трибунал по Югославії. Міжнародний трибунал по Руанді.

Геноцид - тяжкий злочин проти людства. Конвенція про заборону злочину геноциду і покарання за нього 1948 р.

Міжнародна боротьба з расовою дискримінацією. Юридичне поняття расової дискримінації. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Міжнародна боротьба з ксенофобією, антисемітизмом.

Проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства. Визначення міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру. Міжнародно-правове значення проекту Кодексу.

Міжнародний кримінальний суд. Міжнародний трибунал по Югославії. Міжнародний трибунал по Руанді.

Тема 4. Регіональні угоди і органи з прав людини

Особливості регіональних систем захисту прав людини. Необхідність регіональних угод і органів з прав людини. Система регіональних органів у міжнародному механізмі захисту прав людини. Європейська система захисту прав людини. Європейська система правових актів, що визначають міжнародно-правові стандарти захисту прав людини. Рада Європи і Європейський Союз: функції і повноваження з прав людини. Європейська конвенція прав людини 1950 р. і протоколи № 1-11 до неї. Європейський суд з прав людини. Захист прав людини та громадянина в Європейському Союзі.

Міжамериканська система захисту прав людини. Джерела. Механізм для імплементації міжнародних зобов'язань. Функції існуючих органів з прав людини. Порівняння з європейською системою захисту прав людини. Прецеденти.

Африканська система захисту прав людини. Африканська хартія прав людини і прав народів 1981 р. Механізм імплементації, її ефективність.

Регіональні стандарти прав людини щодо переліку прав і свобод. Європейська конвенція про захист прав і свобод 1950 р. і протоколи №1-11. Американська конвенція про права людини 1969 р. Додатковий протокол до Американської конвенції про права людини у галузі економічних, соціальних і культурних прав 1988 р. Протокол до Американської конвенції про права людини про скасування смертної кари 1990 р. Африканська хартія прав людини і прав народів 1981 р. Конвенція СНД про права і основні свободи людини 1995 р.

Тема 5. Міжнародно-правові стандарти окремих прав людини

Міжнародно-правові стандарти прав осіб, що належать до певних груп населення. Міжнародно-правові стандарти прав корінних народів, національних, етнічних, релігійних і мовних меншин. Особливість та співвідношення понять «права людини» і «права народів». Захист прав осіб, що належать до національних та мовних меншин. Захист прав корінних народів.

Нормативний зміст прав народів. Нормативне закріплення переліку прав народів в Статуті ООН, Африканській хартії прав людини і прав народів 1981 р. та інших міжнародних документах. Право народів і націй на рівноправ'я і самовизначення. Право народів на мир. Право народів на розвиток. Право народів на культурний релятивізм. Сучасне розуміння права народів і націй на рівноправ'я і самовизначення. Можливі обмеження прав народів.

Загальне визнання недискримінаційної практики надання пільг окремим групам індивідів для забезпечення їм можливості користування правами людини.

Міжнародно-правові стандарти прав жінок. Принцип рівності чоловіків і жінок. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок 1979 р. Права дитини. Міжнародно-правові стандарти прав дітей. Фізичні і психічні особливості дитини - соціальні передумови додаткового захисту їх прав. Конвенція про права дитини 1989р. Захист прав осіб із інвалідністю. Захист прав мігрантів, що працюють. Захист прав біженців та внутрішньо переміщених осіб. Захист прав пацієнтів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Використання міжнародно-правових стандартів прав людини у правоохоронній діяльності в Україні

Тема 6. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними та правозахисними органами України

Поняття правоохоронної діяльності. Система правоохоронних органів України. Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини. Завдання та функції правоохоронних органів. Поняття

міжнародно-правових стандартів у діяльності правоохоронних органів України. Захист прав ув'язнених осіб та осіб, які перебувають у місцях несвободи.

Реалізація міжнародно-правових стандартів прав людини в системі виконання кримінальних покарань. Захист прав людини у випадках виникнення конфлікту з законом. Легальні обмеження прав і свобод людини, передбачені у міжнародних стандартах: а) обмеження, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання та поваги прав і свобод інших; б) обмеження, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення; в) обмеження, які офіційно оголошуються державою під час надзвичайного становища в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою.

Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення. Попередження катувань та жорстокого поводження в діяльності правоохоронних органів. Основні форми та методи діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини. Принцип недискримінації у роботі правоохоронця. Профілактика упереджень і стереотипів у роботі правоохоронця. Особливості запровадження нового Кримінального процесуального кодексу.

Принципи рівності та недискримінації в роботі правоохоронців. Правовий статус, гарантії діяльності та відповідальність працівника поліції. Зміст державного контролю за діяльністю поліції. Нагляд органів прокуратури за діяльністю поліції та повноваження судових органів щодо здійснення контролю. Громадський контроль за здійсненням правоохоронної діяльності. Відомчий контроль за законністю діяльності правоохоронних органів. Оскарження незаконних дій працівників правоохоронних органів.

Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними органами Чернігівщини.

Правозахисні організації України та їх вплив на діяльність правоохоронних органів. Адвокатура України як недержавний самоврядний інститут. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини. Недержавні правозахисні організації України. Недержавні правозахисні організації Чернігівщини.

Тема 7. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини судовими органами України

Шляхи підвищення ефективності діяльності органів державної влади щодо захисту прав людини і громадянина. Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина. Роль міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини при здійсненні правосуддя. Виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини судами України. Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що передбачають

необхідність надання кожному правової допомоги. Створення дієвої системи надання безоплатної правової допомоги. правова допомога і можливості правового захисту особи в Україні. Судовий захист прав і свобод громадянина. Вирішення питання судового захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. Суд як гарант прав особи. Конституційний контроль - принципи і форми захисту прав людини. Система конституційного контролю в Україні. Компетенція, принципи, форми захисту прав і свобод людини і громадянина в Конституційному Суді України. Конституційне подання та звернення. Суди загальної юрисдикції в забезпеченні реалізації прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Захист прав обвинувачуваного і потерпілого в кримінальному судочинстві. Захист прав сторін в цивільному судочинстві. Захист в суді від свавілля чиновників. Звернення громадян – універсальний спосіб захисту їх прав і свобод.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин для денної/заочної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Прак.	Сам.роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та практичні аспекти міжнародно-правових стандартів прав людини					
1	Тема 1. Поняття та види міжнародно-правових стандартів прав людини	10	4	2	4
2	Тема 2. Механізм утворення міжнародно-правових стандартів прав людини	10	2	2	6
3	Тема 3. Боротьба держав проти масових і брутальних порушень прав людини	10	2	2	6
4	Разом за кредитом 1	30	8	6	16
5	Тема 4. Регіональні угоди і органи з прав людини	14	2	2	10
6	Тема 5. Міжнародно-правові стандарти окремих прав людини	16	2	2	12
7	Разом за кредитом 2	30	4	4	22
Змістовий модуль 2. Використання міжнародно-правових стандартів прав людини у правоохоронній діяльності в Україні					
9	Тема 6. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними та правозахисними органами України	16	2	2	12
10	Тема 7. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини судовими органами України	14	2	2	10
11	Разом за кредитом 3	30	4	4	22
12	Всього годин на дисципліну	90	16	14	60

1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти прав людини»

Важливим елементом навчального процесу при вивченні дисципліни «Міжнародно-правові стандарти прав людини» є поточний та підсумковий контроль рівня знань студентів, що свідчить про засвоєння вивченого матеріалу, рівень підготовки студентів для виконання передбачених завдань. Контроль знань дозволяє оцінювати та вимірювати здобуті студентами в процесі навчання знання, уміння та навички, відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять, виконання індивідуальних завдань і оцінюється сумою набраних балів. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять та консультацій, вирішення тестів під час виконання самостійної та контрольної роботи та опитувань здобувачів вищої освіти під час заслуховування рефератів та звітів про виконання індивідуальної роботи. Варіанти завдань до самостійних та контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані здобувачем вищої освіти під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Проміжний контроль має на меті оцінку результатів знань здобувача вищої освіти після вивчення матеріалу з кожного змістовного модуля дисципліни. Цей вид контролю проводиться у формі тестування, варіанти завдань для якого знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку, визначеному навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу, з урахуванням результатів поточного та проміжного контролю знань, і оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

Семестровий контроль у вигляді заліку проводиться під час сесії за білетами з двома теоретичними запитаннями. Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до залікової оцінки. Залікові білети знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

У процесі поточного контролю здійснюється перевірка засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу, набуття ними вмінь та навичок щодо вирішення практичних ситуацій, здатності самостійного опрацювання окремих тем, публічного та письмового викладу конкретних питань дисципліни.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- виконання самостійних практичних завдань, зокрема, вирішення тестових завдань, написання юридичних диктантів;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;

- участь у науково-пошуковій та творчій роботі, в т.ч. виконання самостійної дослідної роботи;
- виконання контрольної роботи.

**Критерії оцінювання та система балів,
які здобувач вищої освіти може отримати за виконання певних видів
робіт:**

1)робота на семінарських заняттях	до 35 балів;
1.1. відповідь на семінарському занятті	до 5 балів;
1.2. реферат	до 5 балів;
1.3. тести	до 5 балів
1.4 юридичний диктант	до 5 балів
1.5. презентація	до 5 балів;
2)контрольна робота	до 5 балів;
3)робота на лекції (активність роботи, написання конспектів)	до 5 балів;
4) ведення конспекту самостійної роботи	до 5 балів;
5) інші види робіт (наукова робота, творчі завдання, реферування, участь в олімпіадах та круглих столах)	до 10 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	60 балів
7) залік	до 40 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	40 балів
Разом балів за 100 бальною шкалою	до 100 балів

Критерії оцінювання знань та самостійної роботи здобувача вищої освіти

- **Відповідь на семінарському занятті** оцінюється у балах за наступними критеріями:

5 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати інформацію правового характеру, здатний презентувати власне розуміння, оцінку правових явищ, має досить міцні навички роботи з першоджерелами.

4 бали – здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників; може дати порівняльну характеристику правових явищ, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; вміє узагальнювати та застосовувати набуті знання.

3 бали – здобувач вищої освіти загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє юридичні терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

2 бали – здобувач вищої освіти за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

0 балів – здобувач вищої освіти не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито.

- **Реферат**, оцінюється у балах за наступними критеріями.

Реферат – поширений тип письмової самостійної роботи з дисципліни, який демонструє поглиблене опрацювання відповідної теми. У процесі підготовки реферату здобувач вищої освіти накопичує знання, вміння та навички роботи з різними інформаційними джерелами, готується до майбутніх курсових робіт. Реферат є одним з основних типів індивідуальних завдань, який підводить їх до роботи підвищеної складності, з елементами науковості, що виконується під час навчання.

Презентація реферату проходить в аудиторії на семінарському занятті, де розглядається дана тема, або може бути проведена індивідуально.

Критеріями оцінки змісту реферату є повнота висвітлення питання. Зрозумілість, наявність власної думки.

Кожен здобувач вищої освіти протягом семестру повинен підготувати один реферат на семінарське заняття.

- **Виконання тестових завдань або написання юридичного диктанту**, оцінюється у балах за наступними критеріями.

- **Виконання тестових завдань**

- 5 балів – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 4 бали – точні відповіді на 70%-89% тестових питань;
- 3 бали – точні відповіді від 50% до 69 % тестових питань;
- 2 бали – здобувач вищої освіти дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань з теми.

- **Написання юридичного диктанту**

- 5 балів – точні та повні відповіді на всі терміни диктанту;
- 4 бали – точні відповіді та недостатньо повне пояснення терміну;
- 3 бали – не зовсім точні відповіді на всі терміни диктанту;
- 2 бали – здобувач вищої освіти намагався дати відповіді, але показав незадовільний рівень знань юридичних термінів з теми.

- **Презентація**

Презентації – виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

- **За виконання контрольної роботи** здобувачі вищої освіти можуть отримати **max 5 балів**.

Завдання теоретичні на контрольній роботі.

- 5 балів – повна відповідь на питання;
- 4 бали – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;
- 3 бали – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;
- від 0 до 2 балів неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

- **Завдання тестові на контрольній роботі.**

Правильність виконання тестових завдань залежить від кількості вибраних правильних відповідей:

- 5 балів – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 4 бали – точні відповіді на 75%-89% тестових питань;
- 3 бали – точні відповіді від 55% до 74 % тестових питань;
- 2 бали – здобувач вищої освіти дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань програмних питань.

- **Ведення конспекту лекцій (max 5 балів)** оцінюється за наступними критеріями: повнота, охайність, грамотність.

- 5 балів - наявність усіх компонентів лекцій, які відповідають усім вимогам;
- до 3 балів - неохайне оформлення;
- до 2 балів - відсутність у конспекті окремих лекцій або недостатньо повне відображення лекційного матеріалу у конспекті.

- **Ведення конспекту самостійної роботи (max 5 балів)** оцінюється за наступними критеріями: повнота, охайність, грамотність.

5 балів - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, які відповідають усім вимогам;

до 4 балів - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, але неохайне оформлення;

від 0 до 3 балів - за відсутності у конспекті окремих тем самостійної роботи або недостатньо повне відображення матеріалу з тем самостійного вивчення у конспекті.

- **Виконання самостійної дослідної роботи (max 10 балів).**

Тема має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички здобувача вищої освіти, його вміння працювати з бібліографією тощо.

Написання самостійної дослідної роботи практикується в учбовому процесі з метою набуття здобувачем вищої освіти необхідної професійної підготовки, формування навичок самостійного наукового пошуку, вивчення літератури по даній тематиці, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання висновків тощо.

Особливу увагу слід приділити оформленню науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

- **Участь в олімпіадах, участь у науково-практичних конференціях, інтелектуальних іграх, складання порівняльних таблиць, схем ін. суспільна діяльність (max до 10 балів).**

II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ»

Тема 1. Поняття та види міжнародно-правових стандартів прав людини

Перелік прав людини, які підлягають дотриманню в усьому світі. Нормативний зміст загально визнаних прав і свобод людини. Припустимі легальні обмеження прав людини. Юридична природа і обов'язкова сила міжнародних стандартів прав людини.

Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві. Поділ прав людини за галузями регулювання: елементарні права, громадянські права, політичні права, соціально-економічні і культурні права, принцип недискримінації. Поділ прав людини за часом виникнення: перше покоління (елементарні, громадянські, політичні права): друге покоління (соціально-економічні і культурні права): третє покоління (права народів). Поділ прав людини за суб'єктом: індивідуальні (права людини) і колективні (права народів). Поділ прав людини по їх змісту: на позитивні і негативні.

Загальна декларація прав людини 1948 р. про права і свободи, які підлягають дотриманню в усьому світі. Комплексний характер прав особи. Перелік прав і свобод людини в Міжнародних пактах про права людини. Перелік прав і свобод людини в Конвенції про права дитини 1989 р.

Нормативний зміст міжнародних стандартів прав людини відповідно до Міжнародної Хартії прав людини.

Повага до приватного життя індивіда і його цілісності і суверенітет держави. Відставання правового регулювання гарантій прав людини від науково-технічного прогресу. Правові гарантії проти використання досягнень електроніки, які можуть спричинити порушення прав людини.

Рекомендована література до теми

1. Аврамова О. Право народу на протест. Юридична Україна. 2010. № 12 (96). С. 11-16.
2. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми. Право України. 2010. № 2. С. 101-104.
3. Аврамова О., Жидкова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми. Право України. 2010. №2. С.101-107.
4. Ажнюк Б. Мовні права: колективні й індивідуальні. Право України. 2016. № 3. С. 84-93.
5. Альонкін О. Правове забезпечення економічних гарантій права людини на свободу світогляду і віросповідання. Право України. 2010. № 1. С. 92-95.
6. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2018. 760 с.
7. Баран С. О. Конституційне право людини і громадянина на відшкодування шкоди та його забезпечення в Україні: дис. ...канд. юрид. наук. Київ, 2012. 236 с.
8. Бедь В. В. Право людини на свободу совісті: конституційно-правове регулювання: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2011. 36 с.

9. Бик Т. Особливості тлумачення стандартів захисту прав людини, закріплених у пакті про соціальні, економічні і культурні та Пакті про громадські і політичні права. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2007. Вип. 20. С. 141-151.
10. Васьковська В. П. Право людини на безпеку та конституційно-правовий механізм його забезпечення: дис. ... канд. юрид. наук. Дніпропетровськ, 2006. 224 с.
11. Великоречанін П. О. Множинне громадянство: конституційно-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 23 с.
12. Венецька О. Вплив Європейського Союзу на формування новітніх європейських стандартів прав людини. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XVII регіон. наук.-практ. конф. 3-4 лют. 2011 р. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. С. 6-7.
13. Венецька О. Лісабонський договір і єдині європейські стандарти прав людини. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2009. Вип. 49. С. 3-7.
14. Верланов С. Соціальні права людини і громадянина у практиці Конституційного Суду України. Право України. 2010. №2. С.108-113.
15. Головка О. М. Інформаційно-правова політика України у сфері безпеки людини у медіапросторі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 19 с.
16. Грошевий Ю., Копиленко О., Цвік М. Системний аналіз європейських стандартів щодо захисту прав людини: доктринальні підходи та судова практика. Право України. 2006. №8. С.143-145.
17. Євінтов В. І. Пряме застосування міжнародних стандартів прав людини (Коментар до ст. 9 Конституції України). Український часопис прав людини. 1998. № 1. С. 26-28.
18. Карпачова Н. Сучасні виклики правам і свободам людини. Право України. 2008. №6. С.4-8.
19. Ковлер А. И. Антропология права: Учебник для вузов. М.: «Норма», 2002. 480 с.
20. Кретьова І. Ю. Особливості тлумачення міжнародних договорів про права людини. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія юриспруденція. 2015. Вип. 13 (1). С. 25-28.
21. Кулабухова А. В. Інститут громадянства Європейського Союзу (загальнотеоретичне дослідження): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 20 с.
22. Любашенко В. І. Концепція «обов'язок захищати» як гарантія захисту основоположних прав людини в міжнародному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 22 с.
23. Магда С. О. Забезпечення прав, свобод та реалізації обов'язків громадян в умовах надзвичайних адміністративно-правових режимів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2008. 20 с.
24. Международное право / В. Г. Витцтум, М. Боте, Р. Дольцер [и др.]; пер. с нем. Н. Спица; сост. В. Бергманн; 2-е изд. Москва: Инфотропик Медиа, 2015. Кн. 2. 1072 с.

25. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
26. Міжнародне публічне право: підручник у 3 т. [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.]. Київ: НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
27. Міжнародне публічне право: підручник. 2-ге вид. / за ред. В. М. Репецького. Київ, 2012. 437 с.
28. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: позиція держави та погляд громадянського суспільства (Збірка документів) / Упорядн. О. М. Руднева, Г. О. Христова; наук. ред. О. М. Руднева. Київ: Істина, 2007. 240 с.
29. Мірошніченко О. А. Право людини на життя (теорія та практика міжнародного співробітництва): дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2004. 191 с.
30. Мутагіров Д.З. Права и свободы человека: теория и практика. Учеб. пособие. М.: Университетская книга, Логос, 2006. 544 с.
31. Недибалюк В. Д. Конституційне право людини на повагу до її гідності та його правове забезпечення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2014. 20 с.
32. Нерсесянц В. С. Право и закон: Из истории правовых учений. М.: Наука, 1983. 366 с.
33. Огурцов О. П. Попередження та скорочення стану осіб без громадянства в Україні: конституційно-правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Маріуполь, 2014. 20 с.
34. Пабат О. В. Адміністративно-процесуальні гарантії прав та свобод громадян: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2008. 20 с.
35. Павлишин С. Я. Захист прав і свобод людини в умовах збройного конфлікту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2017. 15 с.
36. Павлова Л. В. К вопросу об универсальности междуна-родных соглашений в области прав человека. Проблемы конституционализма. Минск, 2000. Вып. 9. С. 19.
37. Пазенок А. С. Соціальні права та свободи людини і громадянина в Україні та Федеративній Республіці Німеччині: порівняльне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006. 208 с.
38. Погорілко В. Загальна декларація прав людини – одна з найважливіших загальнолюдських цінностей ХХ століття. Право України. 1999. № 4. С. 7-9.
39. Права людини в контексті Загальної декларації прав людини: Наукова збірка за матеріалами міжвузівської конференції, м. Бердянськ, 10 грудня 2008 р. Бердянськ-Донецк: Норд-Прес, 2009. 181 с.
40. Рабінович А. В. Право людини на гідний рівень споживання та юридичний механізм його забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження): дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2007. 189 с.
41. Рабінович П. М. Європейські стандарти прав людини: онтологічні та гносеологічні аспекти (у світлі Європейського суду з прав людини) / Актуальні проблеми політики. 2003. Вип. 15. С. 35-46.
42. Рабінович С. П. Права людини у природно-правовій думці неотомізму: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2003. 19 с.

43. Сенюта І. Я. Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження): дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2006. 217 с.
44. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.
45. Шукліна Н.Г. Місце економічних прав і свобод у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Держава і право. Випуск 36. С. 172-178.

Тема 2. Механізм утворення міжнародно-правових стандартів прав людини

Положення Статуту ООН про права людини і їх правове значення. Становлення принципу поваги прав людини у сучасному міжнародному публічному праві.

Повноваження органів ООН у галузі прав людини: Генеральної Асамблеї, Економічної і Соціальної Ради, Ради Безпеки. Міжнародного Суду, Секретаріату. Допоміжні постійні органи ООН у галузі прав людини: Комісія по правах людини, її Підкомісія по попередженню дискримінації і захисту меншин. Комісія по положенню жінок. Тимчасові допоміжні органи ООН у галузі прав людини. Правова природа документів ООН з прав людини. Головні напрямки співробітництва держав у галузі прав людини у межах ООН.

Кодифікація і розвиток міжнародно-правових норм з прав людини. Механізми імплементації міжнародно-правових актів з прав людини. Термінологічні аспекти імплементації міжнародно-правових прав людини. Концепція здійснення норм міжнародного публічного права. Доктрина співвідношення міжнародного та національного права. Особливості здійснення міжнародно-правових норм з прав людини.

Система засобів імплементації міжнародних стандартів прав людини. Механізми імплементації міжнародно-правових актів з прав людини. Термінологічні аспекти імплементації міжнародних норм щодо прав людини.

Міжнародні засоби імплементації. Система міжнародних засобів імплементації у рамках ООН. Доповіді держав. Розгляд скарг держав-учасниць конвенції на порушення іншою державою-учасницею своїх зобов'язань у галузі прав людини. Розгляд індивідуальних скарг осіб. Факультативний протокол 1966 р. до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. Конвенційні органи міжнародної імплементації стандартів прав людини.

Співвідношення міжнародного і внутрішньо-державного права у забезпеченні прав людини. Принципи невтручання у внутрішні справи держав (п. 7 ст. 2 Статуту ООН) Справи виключної компетенції держави. Справи, що регулюються виключно нормами міжнародного публічного права. Справи, які держави можуть врегулювати за допомогою міжнародно-правових норм.

Національні засоби імплементації. Національні механізми і процедури імплементації міжнародних прав людини. Ратифікація, приведення у відповідність з міжнародними зобов'язаннями законодавства країни, її судової і адміністративної практики.

Імплементация міжнародних стандартів прав людини внаслідок діяльності недержавних організацій. Засоби діяльності недержавних організацій: розслідування брутальних порушень прав людини, публічне обговорення порушень прав людини, публічні доповіді про стан дотримання прав людини, петиції до ООН, інших міжнародних організацій, виявлення фактів, прями контакти з жертвами порушень прав. Участь недержавних організацій у розробці міжнародно-правових норм у галузі прав людини.

Рекомендована література до теми

1. Антонович М. Міжнародне публічне право: навч. посіб. Київ: Академія, 2011. 384 с.
2. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2018. 760 с.
3. Бик Т. Особливості тлумачення стандартів захисту прав людини, закріплених у пакті про соціальні, економічні і культурні та Пакті про громадські і політичні права. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2007. Вип. 20. С. 141-151.
4. Буроменський М.В. Застосування міжнародно-правових норм про права людини у внутрішньому правопорядку України // Вісник Академії правових наук України. 1999. № 1 (16). С. 86-94.
5. Буткевич В.Г. Теоретические основы взаимодействия международного и внутригосударственного права: Автореф. дис... д-ра юрид. наук. К., 1980.
6. Буткевич В. Г. Міжнародне право: Основи теорії: підручник. Київ: Либідь, 2004. 816 с.
7. Введение в вопросы международной защиты прав человека: учеб. пособ. / под редакцией Р. Хански и М. Сукси. Институт прав человека. Университет «Або Академи»; Турку/Або, 1997. 405 с.
8. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. – [Електронний ресурс]. – http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_118
9. Гавердовский А.С. Имплементация норм международного права. Киев: Вища школа, 1980. 320 с.
10. Дмитриев А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навч. посібник / Відп. Редактори Ю.С. Шемшученко, Л.В. Губерський. К.: Юрінком Інтер, 2000. 640 с.
11. Євінгов В. Пряме застосування міжнародних стандартів прав людини (Коментар до ст. 9 Конституції України) // Український часопис прав людини. 1998. № 1. С. 27.
12. Забігайло В. К. Панування права чи інфляція законодавства? / В. К. Забігайло // Вісник Київського університету. Суспільно-політичні науки. 1992. № 6. С. 36–40.
13. Капустин А. Я. Международное гуманитарное право : [учебное пособие] / А. Я. Капустин, Е. В. Мартыненко. М. : изд-во Университета дружбы народов, 1991. 80 с.

14. Куц Г.Г. Застосування норм Європейської конвенції та прецедентної практики Європейського суду з прав людини судами України // Право України. 2002. № 2. С. 18-24.
15. Кретьова І. Ю. Особливості тлумачення міжнародних договорів про права людини. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія юриспруденція. 2015. Вип. 13 (1). С. 25-28.
16. Луць Л. Формування правового механізму взаємодії України з Радою Європи та Євросоюзом / Л. Луць // Віче. – 2006. – № 7–8. – С. 54–57. 10. L'influence des Communautés européennes sur le droit international privé des Etats membre. – Bruxelles, 1981. [Електронний ресурс]. <http://curia.europa.eu/common/recdoc/notes/notes.pdf>
17. Международное право / В. Г. Витцтум, М. Боте, Р. Дольцер [и др.]; пер. с нем. Н. Спица; сост. В. Бергманн; 2-е изд. Москва: Инфотропик Медиа, 2015. Кн. 2. 1072 с.
18. Міжнародне право / М. Гердеген; пер. з нім. Київ: К. І. С., 2011. 515 с.
19. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
20. Міжнародне право: підручник / [Ліпкан В. А. та ін.; за заг. ред. Ліпкан В. А.]. Київ: КНТ, 2009. 751 с.
21. Міжнародне публічне право: підручник у 3 т. [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.]. Київ: НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
22. Міжнародне публічне право: підручник. 2-ге вид. / за ред. В. М. Репецького. Київ, 2012. 437 с.
23. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм» від 16.03.2005 р. № 62. – [Електронний ресурс]. – <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0438-05>
24. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В., Щербина Є. М. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2014. 152 с.
25. Павлова Л. В. К вопросу об универсальности междуна-родных соглашений в области прав человека. Проблемы конституционализма. Минск, 2000. Вып. 9. С. 19.
26. Паліюк В.П. Рішення Європейського суду з прав людини і практика розгляду цивільних справ судами України // Вісник Верховного Суду України. — 2001. — № 2. — С. 53—56.
27. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
28. Проблемы реализации права. Правовая система социализма. Функционирование и развитие : Кн. 2 / [Л. Н. Завадская, Е. В. Куманин ; Ред. кол. В. Н. Кудрявцев и др.]; Отв. ред. А. М. Васильев. – М. : Юридическая литература, 1987. – 328 с.
29. Професійна юридична система МЕГА-НаУ. – [Електронний ресурс]. – <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.14861.0>

30. Пушкіна О. В. Конституційний механізм забезпечення прав людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2008. 48 с.
31. Рабінович П., Раданович Н. Імплементация міжнародних договорів в Україні та гармонізація з ними національного законодавства (деякі загальнотеоретичні аспекти) // Вісник Академії правових наук України. 1999. № 1 (16). С. 80-86.
32. Рабінович П.М. Проблеми юридичного забезпечення прав людини (загальнотеоретичний аспект) // Український часопис прав людини. 1995. № 2. С. 16-23.
33. Раданович Н. Міжнародно-судові засоби імплементації Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод // Право України. 1999. № 12. С. 36-39.
34. Саад З. Имплементация международных соглашений по правам человека в арабском мире (гражданские и политические права): Автореф. дис... канд. юрид. наук. К., 1994. С. 9.
35. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.
36. Суворова В. Я. Обеспечение реализации договорных норм международного права (юридическая природа) / В. Я. Суворова // Сов. гос. и право. – 1991. – № 9. – С. 116–122.
37. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
38. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. – [Електронний ресурс]. – http://www.kmu.gov.ua/docs/Agreement/AA_Body_text.pdf
39. Цись Н.І. Імплементация норм міжнародного права у національне кримінальне законодавство України (Загальна частина): Автореф. дис... канд. юрид. наук. — К., 1994. — С. 14.
40. Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення у контексті сучасного українського праворозуміння // Практика Європейського суду з прав людини: Рішення. Коментарі. — 1999. — № 2. — С. 236—237.
41. Юридическая энциклопедия : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (отв. ред.) и др.]. – М. : Украинская энциклопедия им. М. П. Бажана, 1998–2004. – Т. 2 : Д–И. – 1999. – 744 с.
42. Юридическая энциклопедия : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (отв. ред.) и др.]. – М. : Украинская энциклопедия им. М. П. Бажана, 1998–2004. – Т. 6 : Т–Я. – 2004. – 768 с.

Тема 3. Боротьба держав проти масових і brutальних порушень прав людини

Міжнародно-правова відповідальність і санкції за порушення міжнародних стандартів прав людини.

Політичні і економічні передумови порушень прав людини. Сутність, і проблеми визначення масштабів порушення прав людини.

Зобов'язання держав дотримуватись міжнародних стандартів прав людини і збереження загального миру і безпеки. Зобов'язання держав дотримуватись міжнародних стандартів прав людини і забезпечення демократії.

Дотримання міжнародних стандартів прав людини в Україні.

Конвенція про заборону злочину геноциду і покарання за нього 1948 р.

Міжнародна боротьба з расовою дискримінацією. Юридичне поняття расової дискримінації. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Міжнародна боротьба з ксенофобією, антисемітизмом.

Проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства. Визначення міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру. Міжнародно-правове значення проекту Кодексу.

Рекомендована література до теми

1. Аврамова О. Право народу на протест. Юридична Україна. 2010. № 12 (96). С. 11-16.
2. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми. Право України. 2010. № 2. С. 101-104.
3. Аннеке Оссе Принципы деятельности полиции. Методическое пособие по правам человека. / Перевод на русский язык Н. Ишевской, М. Кузнецовой, О. Шарп. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://amnesty.org.ru/keepme/understanding_policing_ru.pdf.
4. Антонович М. Міжнародне публічне право: навч. посіб. Київ: Академія, 2011. 384 с.
5. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2018. 760 с.
6. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії : підручник / Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. ; за ред. В. Г. Буткевича. – К. : Либідь, 2002. – 608 с. – С. 466–467.
7. Буткевич В. Г. Міжнародне право: Основи теорії: підручник. Київ: Либідь, 2004. 816 с.
8. Введение в вопросы международной защиты прав человека: учеб. пособ. / под редакцией Р. Хански и М. Сукси. Институт прав человека. Университет «Або Академи»; Турку/Або, 1997. 405 с.
9. Віденська конвенція про право міжнародних договорів : від 23 травня 1969 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1986. – № 17. – Ст. 343. – Ст. 27.
10. Забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів: за міжнародними стандартами [Текст] : Навч.-довідк. посібн. / Т.О. Проценко, А.О. Мартиненко, О.І. Логвиненко, Ю.Л. Белоусов, О.М. Демянко, Т.І. Шапочка. К. : ДНДІ МВС України, 2009. 52 с.
11. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку : прийнято Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р. // Права людини і професійні стандарти для військовослужбовців в документах міжнародних організацій. / упоряд. Т. Яблонська. – К. : Сфера, 1999. – 342 с. – Ст. 1–8.

12. Конвенция Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности и протоколы к ней. – Нью-Йорк : Организация Объединенных Наций, 2002. – 98 с. – Ст. 12.
13. Кучинська О.П., Фулей Т.І., Бараннік Р.В. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини: монографія / О. П. Кучинська, Т. І. Фулей, Р. В. Бараннік. Ніжин: ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”, 2013. 228 с.
14. Лисовский В. И. Международное право / В. И. Лисовский. – К. : Киевский государственный университет им. Т. Г. Шевченко, 1995. – 478 с. – С. 86.
15. Лищина И. Ю. Международные механизмы защиты прав человека. Харьков: Фолио, 2001. 110 с.
16. Лукашук И. И. Право международной ответственности [Электронный ресурс] / И. И. Лукашук. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 432 с. – С. 204. – Режим доступа : <http://www.lawmix.ru/comm.php?id=5036> – Назва з екрана.
17. Любашенко В. І. Концепція «обов’язок захищати» як гарантія захисту основоположних прав людини в міжнародному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 22 с.
18. Магда С. О. Забезпечення прав, свобод та реалізації обов’язків громадян в умовах надзвичайних адміністративно-правових режимів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2008. 20 с.
19. Международное право / В. Г. Витцтум, М. Боте, Р. Дольцер [и др.]; пер. с нем. Н. Спица; сост. В. Бергманн; 2-е изд. Москва: Инфотропик Медиа, 2015. Кн. 2. 1072 с.
20. Міжнародне право : навч. посіб. / За ред. М. В. Буроменського. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 336 с. – С. 311.
21. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
22. Міжнародне публічне право: підручник у 3 т. [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.]. Київ: НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
23. Мірошниченко О. А. Право людини на життя (теорія та практика міжнародного співробітництва): дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2004. 191 с.
24. Наливайко Л. Р., Грицай І. О. Неурядові правозахисні організації України: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Хай-Тек Прес, 2016. 245 с.
25. Орлова О.О. Визначення складових доктрини «мінімального рівня жорстокості» як критерію виокремлення катування від нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2018. № 1. С. 72-79.
26. Права людини в Україні: перше півріччя 2015. Наукове видання. За ред.: А. Б. Благої, О. А. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ, 2015. 184 с.
27. Права людини й оновлення Конституції України: Колективна монографія / Праці лабораторії дослідження теоретичних проблем прав людини юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана

- Франка. Львів: Малий видавничий центр юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, 2011. Вип. 5. 184 с.
28. Права людини у діяльності міліції: Навчальний посібник / Кол. авт., за заг. ред. Акад. АПрН України, д-ра юрид. наук, проф. О.О. Погребного та співголови Харківської правозахисної групи канд. техн. наук Є.Ю. Захарова. Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2006. 216 с.
  29. Права людини у діяльності міліції: Посібник з активних методів навчання. Видання друге, доп. / Кол. авт. Харків: Харківський інститут соціальних досліджень.. 2008. 141 с.
  30. Проект статей об ответственности государств за международно-противоправные деяния 2001 г. // Доклад Комиссии международного права о работе ее пятьдесят третьей сессии : доклад ООН (А/56/10). – Нью-Йорк : ООН, 2001. – С. 26–46. – Ст. 3.
  31. Радзівілл О. А., Пивовар Ю. І. Міжнародне право: конспект лекцій. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 191 с.
  32. Руководство по применению ст. 5 Конвенции. Право на свободу и личную неприкосновенность. Совет Европы/Европейский Суд по правам человека, 2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.echr.coe.int (Case-Law - Case-Law Analysis - Case-Law Guides).
  33. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.
  34. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
  35. Тункин Г. И. Теория международного права / Г. И. Тункин ; [под общ. ред. Шестаков Л. Н.]. – М. : Зерцало, 2000. – 416 с. – С. 234.
  36. Устав Международного военного трибунала для суда и наказания главных военных преступников европейских стран оси : от 8 августа 1945 г. // Действующее международное право. – М. : Московский независимый институт международного права, 1997. – Т. 3. – С. 763–770. – Ст. 6.

Тема 4. Регіональні угоди і органи з прав людини

Необхідність регіональних угод і органів з прав людини.

Міжамериканська система захисту прав людини. Джерела. Механізм для імплементації міжнародних зобов'язань. Функції існуючих органів з прав людини. Порівняння з європейською системою захисту прав людини. Прецеденти.

Африканська система захисту прав людини. Африканська хартія прав людини і прав народів 1981 р. Механізм імплементації, її ефективність.

Регіональні стандарти прав людини щодо переліку прав і свобод. Конвенція про захист прав і свобод 1950 р. і протоколи №1-11. Американська конвенція про права людини 1969 р. Додатковий протокол до Американської конвенції про права людини у галузі економічних, соціальних і культурних прав 1988 р. і Протокол до Американської конвенції про права людини про скасування смертної кари 1990 р., Африканська хартія прав людини і прав народів 1981 р. Конвенція СНД про права і основні свободи людини 1995 р.

Рекомендована література до теми

1. Аблякімова Е. Е. Реалізація права на доступ по публічної інформації в законодавстві Європейського Союзу. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 62. С. 164-171.
2. Биштыга А. Европейский суд по правам человека; науч. ред. А. Е. Вашкевич; пер. с пол. Е. Г. Генделя. Минск: Тесей, 2000. С. 10-30.
3. Блажівська Н. Є. Виконання рішень Європейського суду з прав людини: порівняльний аспект. Вісник Вищої ради юстиції. 2010. № 2. С. 83-89.
4. Болотіна Н. Б., Феськов М. М. Європейська соціальна хартія (переглянута) і Україна. Юридична наука. 2011. № 3. С. 36-47.
5. Венецька О. Вплив Європейського Союзу на формування новітніх європейських стандартів прав людини. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XVII регіон. наук.-практ. конф. 3-4 лют. 2011 р. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. С. 6-7.
6. Венецька О. Лісабонський договір і єдині європейські стандарти прав людини. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2009. Вип. 49. С. 3-7.
7. Гомьен Д. Путеводитель по Европейской Конвенции о защите прав человека. Совет Европы. Страсбург: Изд. Совета Европы, 1994. 136 с.
8. Гомьен Д., Зваак Л., Харрис Д. Европейская конвенция о правах человека и Европейская социальная хартия: право и практика / перевод с англ.; под науч. ред. Л. Б. Архипова. Москва: Изд-во МНИМП, 1998. 600 с.
9. Гультай М. Роль європейських стандартів правозахисту у конституційному судочинстві України. Вісник Академії правових наук України. 2012. № 3. С. 54-66.
10. Данелія О. С. Правосуб'єктність юридичної особи як суб'єкта Європейського суду з прав людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 20 с.
11. Де Сальвіа М. Европейская конвенция по правам человека. Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. 267 с.
12. Демичева З. Б. Правовые стандарты Совета Европы: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Москва, 2006. 26 с.
13. Дідікін А. Рішення Європейського суду з прав людини у національній правовій системі. Юстиніана. 2009. № 1. С. 65-68.
14. Євінтов В. І. Пряме застосування міжнародних стандартів прав людини (Коментар до ст. 9 Конституції України). Український часопис прав людини. 1998. № 1. С. 26-28.
15. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. Київ: ВІ-ПОЛ, 2004. 960 с.
16. Європейські стандарти в галузі прав людини / Міністерство юстиції України. Київ: Ін Юре, 2002. 232 с.
17. Карпачова Н. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – основа формування європейських стандартів прав і свобод людини в Україні. Право України. 2010. № 10. С. 24-42.

18. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Застосування в Україні: офіційне видання / Міністерство Юстиції України. Київ, 2006. 176 с.
19. Кулабухова А. В. Інститут громадянства Європейського Союзу (загальнотеоретичне дослідження): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 20 с.
20. Курило В., Панталієнко П. Судовий прецедент у правовій системі України: окремі аспекти практики реалізації. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. №5/1. С. 100-105.
21. Лукьянцев Г. Е. Европейские стандарты в области прав человека: теория и практика функционирования Европейской системы защиты прав человека и основных свобод. Москва: Звенья, 2000. 253 с.
22. Любашенко В. І. Концепція «обов'язок захищати» як гарантія захисту основоположних прав людини в міжнародному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 22 с.
23. Ляшенко Н. А. Застосування практики Європейського суду з прав людини при розгляді цивільних справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 20 с.
24. Манукян В. И. Европейский суд по правам человека: право, прецеденты, комментарии: науч.-практ. пособие. Киев: Истина, 2006. 368 с.
25. Міжнародне публічне право: підручник у 3 т. [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.]. Київ: НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
26. Міжнародне публічне право: підручник. 2-ге вид. / за ред. В. М. Репецького. Київ, 2012. 437 с.
27. Мілова Т. М. Окремі особисті права і свободи громадян України та їхня відповідність європейським стандартам / Т. М. Мілова // Часопис Київського університету права. 2005. №3. С.80-84.
28. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.
29. Обязательства государств-участников Европейской конвенции о защите прав человека по исполнению постановлений Европейского суда / под ред. Л. М. Чуркиной; общ. ред. С. И. Беляева. Екатеринбург: Изд-во Урал, ун-та, 2005. 134 с.
30. Орлова О.О. Європейська система захисту прав людини // Права людини: аксіологічний, онтологічний та гносеологічний виміри: матеріали науково-практичного семінару (м. Дніпро, 7 груд. 2016 р.) / укл.: канд. юрид. наук, доц. І.А. Сердюк, Ю.Г. Мороз. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра, 2017. С. 108-110.
31. Орлова О.О. Практика Європейського суду з прав людини в контексті ст. 3 Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод при здійсненні кримінального судочинства в Україні // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукр. науково-практ. конф. (Хмельницький, 3 березня 2017 р). Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 608-609.

32. Павлишин С. Я. Захист прав і свобод людини в умовах збройного конфлікту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2017. 15 с.
33. Пивовар С. Всесвітня історія: Новітній період 1900-1945: Посібник для 10 кл./ Сергій Пивовар, Анатолій Слюсаренко, Сергій Стельмах. - К.: Академія, 1998. - 383 с.
34. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини / Судова влада України. URL: <http://bpm.ko.court.gov.ua/sud1005/news/288066/>.
35. Рабінович П. Знання практики Європейського Суду з прав людини як передумова ефективного використання механізму їх захисту в Україні //Право України. 2009. №4. С.42-46.
36. Рабінович П. М. Європейські стандарти прав людини: онтологічні та гносеологічні аспекти (у світлі Європейського суду з прав людини) / Актуальні проблеми політики. 2003. Вип. 15. С. 35-46.
37. Радзівілл О. А., Пивовар Ю. І. Міжнародне право: конспект лекцій. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 191 с.
38. Сидоренко Н. С. Європейська соціальна хартія: регіональний міжнародно-правовий механізм захисту соціальних та економічних прав людини (позиція України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2003. 220 с.
39. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.
40. Слабан М. М. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до сімейного життя (загальноетео-ретичний аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2017. 18 с.
41. Степаненко К. В. Система судочинства в зарубіжних країнах та міжнародні суди: науково-практичні рекомендації. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2010. 37 с.
42. Стефанюк В. Права і основні свободи людини в світлі європейських стандартів правового захисту. Укр. часопис міжнар. права. 2003. № 2. С. 58-64.
43. Тацій В. Я., Грошевий Ю. М. Проблеми зближення європейських правових систем як умова гармонізації законодавства України. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: матеріали наук.-практ. конф. Київ, 1998. С. 53-57.
44. Теміров Ю. Всесвітня історія ХХ століття: Основні відомості шкільного курсу: Дати, події, коментарі / Юрій Теміров, Людмила Шикова, . - Донецьк: ВКФ "БАО", 1998. - 93 с.
45. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: науково-метод. посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2014. 208 с.
46. Хаммарберг Т. Європейські стандарти прав людини та Україна. Право України. 2010. № 10. С. 19-23.

Тема 5. Міжнародно-правові стандарти окремих прав людини

Міжнародно-правові стандарти прав осіб, що належать до певних груп населення. Особливість та співвідношення понять «права людини» і «права народів». Захист прав осіб, що належать до національних та мовних меншин. Захист прав корінних народів.

Нормативний зміст прав народів. Нормативне закріплення переліку прав народів в Статуті ООН, Африканській хартії прав людини і прав народів 1981 р. та інших міжнародних документах. Право народів і націй на рівноправ'я і самовизначення. Право народів на мир. Право народів на розвиток. Право народів на культурний релятивізм. Сучасне розуміння права народів і націй на рівноправ'я і самовизначення. Можливі обмеження прав народів.

Загальне визнання недискримінаційної практики надання пільг окремим групам індивідів для забезпечення їм можливості користування правами людини.

Принцип рівності чоловіків і жінок. Права дитини. Фізичні і психічні особливості дитини - соціальні передумови додаткового захисту їх прав. Захист прав осіб із інвалідністю. Захист прав мігрантів, що працюють. Захист прав пацієнтів.

Рекомендована література до теми

1. Аблякімова Е. Е. Реалізація права на доступ до публічної інформації в законодавстві Європейського Союзу. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 62. С. 164-171.
2. Аврамова О. Право народу на протест. Юридична Україна. 2010. № 12 (96). С. 11-16.
3. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми. Право України. 2010. № 2. С. 101-104.
4. Ажнюк Б. Мовні права: колективні й індивідуальні. Право України. 2016. № 3. С. 84-93.
5. Антонович М. Міжнародне публічне право: навч. посіб. Київ: Академія, 2011. 384 с.
6. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2018. 760 с.
7. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2018. 760 с.
8. Вінгловська О. І. Імплементация міжнародних стандартів щодо прав дитини в національному законодавстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2000. 20 с.
9. Гончаренко О. Поняття міжнародних стандартів прав дитини: теоретичний аспект. Наукові записки Ін-ту законодавства Верховної Ради України. 2012. Вип. 3. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nzizvru/2012_3/p12_4.html.
10. Демиденко К. Є. Шляхи імплементації міжнародних стандартів стосовно дитини до національного законодавства. Юридична наука. 2011. № 3. С. 29-35.

11. Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект: колект. моногр. / [Барбелко Н. С. та ін.]; за заг. ред. Н. А. Сейко. 3-є вид. Житомир: Волинь, 2016. 220 с.
12. Заблоцька Л. Г. Міжнародні стандарти в галузі прав дитини. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2004. Вип. 50, ч. 2. С. 21-23.
13. Заключение и рекомендации конвенционных органов ООН по докладам Украины в сфере соблюдения прав человека: Сб. док. / Под ред. Н. И. Карпачевой. Київ: К.И.С., 2004. 160 с.
14. Карташкин В. А. Права человека: международная защита в условиях глобализации: моногр. Москва: ИНФРА-М. 2011. 288 с.
15. Кириченко Ю. В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні в контексті європейського досвіду: моногр. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 538 с.
16. Кобрусєва Є. А., Соколенко О. Л., Кононець В. П. Адміністративно-правовий захист прав та свобод людини і громадянина на мирні зібрання: моногр. Дніпропетровськ: Крос-Принт, 2016. 236 с.
17. Козир О. В. Міжнародно-правові стандарти конституційного права особи на недоторканість житла. Право і безпека. 2009. № 5. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2009_5/PB-5/PB-5_6.pdf.
18. Конституційно-правовий статус адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу: моногр. Ужгород: Гельветика, 2018. 180 с.
19. Кормич Б. А. Міжнародні стандарти прав людини на інформацію. Актуальні проблеми держави і права. 2002. Вип. 15. С. 223-229.
20. Короткий Т. Р. Міжнародні стандарти прав людини у сфері біомедицини. Актуальні проблеми держави і права. 2002. Вип. 16. С. 404-409.
21. Крестовська Н. М. Міжнародні стандарти прав дитини та національне законодавство України. Актуальні проблеми держави і права. 2002. Вип. 16. С. 57-60.
22. Кудрявцева О. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав дитини. Право України. 2013. № 5. С. 390-397.
23. Лукьянцев Г. Е. Европейские стандарты в области прав человека: теория и практика функционирования Европейской системы защиты прав человека и основных свобод. Москва: Звенья, 2000. 253 с.
24. Международное право / В. Г. Витцтум, М. Боте, Р. Дольцер [и др.]; пер. с нем. Н. Спица; сост. В. Бергманн; 2-е изд. Москва: Инфотропик Медиа, 2015. Кн. 2. 1072 с.
25. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
26. Міжнародне публічне право: підручник у 3 т. [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.]. Київ: НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
27. Пивовар С. Всесвітня історія: Новітній період 1900-1945: Посібник для 10 кл./ Сергій Пивовар, Анатолій Слюсаренко, Сергій Стельмах. - К.: Академія, 1998. - 383 с.

28. Права дитини: європейський досвід: метод. посібник. Львів: ПАІС, 2007. 114 с. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. 132
29. Права людини в контексті сучасного суспільствотворення: моногр. / [М. Г. Вербенський та ін.]. Київ; Вінниця: Нілан, 2016. 260 с.
30. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини / Судова влада України. URL: <http://bpm.ko.court.gov.ua/sud1005/news/288066/>.
31. Приходько А. В. Стандарти ООН стосовно прав корінних народів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Одеса, 2017. 20 с.
32. Радзівілл О. А., Пивовар Ю. І. Міжнародне право: конспект лекцій. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 191 с.
33. Савич О. С. Міжнародні соціальні стандарти прав людини: сутність та значення. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія право. 2009. Вип. 2. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2009_2/24.pdf.
34. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.
35. Теліпка В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
36. Теміров Ю. Всесвітня історія XX століття: Основні відомості шкільного курсу: Дати, події, коментарі / Юрій Теміров, Людмила Шикова, . - Донецьк: ВКФ «БАО», 1998. - 93 с.
37. Христова Г. Законодавчі засади попередження жорстокого поводження з дітьми у світлі міжнародних стандартів прав людини. Вісник Академії правових наук України. 2009. № 3. С. 75-85.
38. Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2018 р. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/03/13/20190313101256-68.pdf>

Тема 6. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними та правозахисними органами України

Система правоохоронних органів України. Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів. Завдання та функції правоохоронних органів. Захист прав ув'язнених осіб та осіб, які перебувають у місцях несвободи.

Захист прав людини у випадках виникнення конфлікту з законом Легальні обмеження прав і свобод людини, передбачені у міжнародних стандартах: а) обмеження, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання та поваги прав і свобод інших; б) обмеження, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення; в) обмеження, які офіційно оголошуються державою під час надзвичайного становища в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою.

Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення. Попередження катувань та жорстокого поводження в діяльності правоохоронних органів. Основні форми та методи діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини. Принцип недискримінації у роботі правоохоронця. Профілактика упереджень і стереотипів у роботі правоохоронця. Особливості запровадження нового Кримінального процесуального кодексу.

Принципи рівності та недискримінації в роботі правоохоронців. Правовий статус, гарантії діяльності та відповідальність працівника поліції. Зміст державного контролю за діяльністю поліції. Нагляд органів прокуратури за діяльністю поліції та повноваження судових органів щодо здійснення контролю. Громадський контроль за здійсненням правоохоронної діяльності. Відомчий контроль за законністю діяльності правоохоронних органів. Оскарження незаконних дій працівників правоохоронних органів. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними органами Чернігівщини.

Адвокатура України як недержавний самоврядний інститут. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини.

Рекомендована література до теми

1. Абдрашитова В. З. Теоретико-правовые основы исполнения решений Европейского Суда по правам человека Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. 12.00.01. Москва, 2008. 28 с.
2. Афанасьев С. Ф. Право на справедливое судебное разбирательство: теоретико-практическое исследование влияния Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод на российское гражданское судопроизводство: автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра юрид. наук: 12.00.15. Саратов, 2010. 46 с.
3. Бринцев В. Д. Стандарты правовой держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія. Харків: Право, 2010. 464 с.
4. Брич Л. Кримінальне законодавство України і практика його застосування у світлі європейських стандартів прав людини. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2010. Вип. 51. С. 308-322.
5. Буроменский М. В. Обращение в Европейский суд по правам человека: практика Суда и особенности украинского законодательства. Харьков: Фолио, 2000. 32 с.
6. Голубок С. А. Международно-правовые стандарты права на судебную защиту. Правоведение. 2007. № 1. С. 112-124.

7. Гультай М. Роль європейських стандартів правозахисту у конституційному судочинстві України. Вісник Академії правових наук України. 2012. № 3. С. 54-66.
8. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. К.: ВІ-ПОЛ, 2004. 960 с.
9. Європейський суд з прав людини. Судова практика / за заг. ред. В. Г. Буткевича. К.: Ред. журн. «Право України», 2011. Вип. 1.
10. Європейські стандарти в галузі прав людини / Міністерство юстиції України. Київ: Ін Юре, 2002. 232 с.
11. Заключительные замечания и рекомендации конвенционных органов ООН по докладам Украины в сфере соблюдения прав человека: Сб. док. / Под ред. Н. И. Карпачевой. К.: К.И.С., 2004. 160 с.
12. Запобігання тортурам в Україні: Виконання національних та міжнародних стандартів поводження з особами, що затримані та позбавлені волі: посібник. Київ: Сфера, 2003. 240 с.
13. Захист інтересів держави в Європейському суді. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/cat_9329
14. Збірники витягів з рішень Європейського суду з прав людини, рекомендованих для вивчення при підготовці до письмового анонімного тестування у межах іспиту для кваліфікаційного оцінювання суддів на відповідність займаній посаді (станом на січень 2018 року). URL: <http://nsj.gov.ua/ua/science/prints/890-1/>
15. Інформація щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини у справах проти України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/informatsiya-schodovikonannya-rishenevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-u-spravah-proti-ukraini>
16. Касараба Ю. Я. Адміністративно-правове забезпечення впровадження міжнародно-правових стандартів у діяльність органів міліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. 21 с.
17. Касараба Ю. Я. Адміністративно-правові засади дотримання прав людини щодо затриманих у світлі міжнародних стандартів. Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2006. Т. 1. С. 123-127.
18. Касараба Ю. Я. Поняття та принципи правового регулювання діяльності міліції щодо забезпечення міжнародних стандартів прав людини в Україні. Держава та регіони. Серія: Право. 2008. № 2. С. 81-90.
19. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Застосування в Україні: Офіційне видання / Міністерство юстиції України. Київ, 2006. 176 с.
20. Крижановський В. Я. Міжнародні стандарти судового захисту прав людини та їх імплементація в систему правозахисту в Україні. Актуальні проблеми політики. 2011. Вип. 42. С. 116- 123.

21. Наливайко Л. Р., Романов М. Ю. Політичні права внутрішньо переміщених осіб в Україні: реалії та проблемні аспекти. *National law journal: theory and practice*. 2018. № 5 (21). С. 15-18.
22. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В., Щербина Є. М. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2014. 152 с.
23. Обязательства государств-участников Европейской конвенции о защите прав человека по исполнению постановлений Европейского суда / под ред. Л. М. Чуркиной; общ. ред. С. И. Беляева. Екатеринбург: Изд-во Урал, ун-та, 2005. 134 с.
24. Окремі рішення Європейського Суду з прав людини проти України, які стосуються МВС / Харківська правозахисна група. Харків, 2009.
25. Остапенко В. В. Конституційна скарга у механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. *Форум права*. 2016. № 4. С. 240-251.
26. Паліюк В. П. Застосування судами України Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Київ: Фенікс, 2004. 264 с.
27. Пастухова Л. В. Ефективність міжнародно-правових засобів забезпечення реалізації Конвенції про захист прав і основних свобод людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2003. 18 с.
28. Подковенко Т. О., Бобер С. Ю. Право на життя як найвища цінність. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 34- 38.
29. Полетило К. Європейська Конвенція про судовий захист інформаційних прав і свобод людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 11. С. 181-185.
30. Полянський Т. Заборона Євроконвенцією зловживання правом та практика її офіційного тлумачення. *Право України*. 2010. № 10. С. 179-183.
31. Попеску І. Права національних меншин у законодавстві та міжнародних зобов'язаннях України. *Людина і політика*. 1999. № 2. С. 51-52.
32. Пошва Б. М. Міжнародні стандарти захисту прав людини як складова утворення незалежної судової влади в Україні. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 10. С. 20-33.
33. Проти катувань. Європейські механізми запобігання катуванням та жорсткому поводженню / Харківська правозахисна група. Харків: Фоліо, 2003. 160 с.
34. Пушкіна О. Інститути громадянського суспільства в системі захисту прав і свобод людини. *Юридична Україна*. 2012. № 1 (109). С. 4-11.
35. Рабінович С. Проблеми застосування принципу рівності в захисті прав людини (за матеріалами практики Конституційного суду України). *Вісник Національної академії наук України*. 2015. № 3. С. 7-20.
36. Рижук Ю. Теоретико-правовий аналіз міжнародноправового забезпечення економічних прав і свобод людини та громадянина. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 8. С. 3-7.
37. Саленко О. В. Міжнародні стандарти у сфері судоустрою та статусу суддів, їх зміст і класифікація. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2014. № 3. С. 263- 269.

38. Сердюк О. В. Практика Європейського суду з прав людини в українських судах: прикладні аспекти. Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами II Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, Харків, 21 листоп. 2016 р.: у 2 ч. Харків, 2016. Ч. 1. С. 18-25.
39. Симонович Д. В. Європейські стандарти забезпечення прав людини у досудових стадіях кримінального процесу України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2011. 20 с.
40. Скригонюк М. І. Права і свободи людини та європейські стандарти кримінального судочинства: новітні філософсько-правові погляди. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2009. № 2. С. 61-66.
41. Слабко С. М. Правове забезпечення та особливості реалізації прав осіб з інвалідністю. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 6. С. 44-46.
42. Славкина Н. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод и национальные законодательства. Власть. 2000. № 6. С. 29-34.
43. Стащенко О. До питання про вдосконалення механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 6. С. 115-118.
44. Тимошенко В. І. Формування концепції свободи особистості в історії політико-правової думки. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2016. № 71. С. 33-48.
45. Томкіна О. О. Принцип партнерства у відносинах між інститутами громадянського суспільства і держави: конституційно-правовий аспект. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 6. С. 62-65.
46. Третьяков Д. Застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні. Віче. 2007. № 9-10. С. 41-44.
47. Турянця В. В. До проблеми вдосконалення поняття «правова соціалізація особистості». Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 1. С. 27-29.
48. Фесенко О. А. Адміністративна відповідальність у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 4. С. 100-104.
49. Христова Ю. В. Право на розумний строк розгляду справи в практиці Європейського Суду з прав людини. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 3. С. 69-75.
50. Хрімлі О. Інститут захисту прав інвесторів: поняття й особливості. Право України. 2016. № 3. С. 222-228.
51. Чистоколяний Я. В. Права і свободи людини в конституційному праві України та Європейського Союзу: порівняльний аспект. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 2. С. 43-46.
52. Шаптала Н. Співвідношення конституційних прав і свобод людини і громадянина та забезпечення національної безпеки України. Вісник Конституційного Суду України. 2016. № 6. С. 181-186.

53. Швець Ю. Ю. Роль Конституційного суду в захисті права особи на охорону здоров'я. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 36-39.
54. Шевчук С. Європейський суд з прав людини та українська судова система: необхідність узгодження судової практики. Науково-практичні матеріали апеляційного суду Запорізької області 2011 р. С. 5.
55. Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. Право України. 2010. № 2. С. 55-59.
56. Шевчук С. Судовий захист прав людини. Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ: Реферат, 2006. 829 с.
57. Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2018 році. URL: https://minjust.gov.ua/files/general/2019/03/13/2019031310125_6-68.pdf
58. Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2018 році. Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини у справі «Андрєєва проти України». URL: https://minjust.gov.ua/files/general/2019/03/13/2019031310125_6-68.pdf
59. Яковенко А. Некоторые вопросы ответственности судей в Украине, в случае если Европейский суд по правам человека указал в их решениях на нарушение прав человека. *Leges et Vita*. 2017. № 2, ч. 2. С. 132-134.

Тема 7. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини судовими органами України

Шляхи підвищення ефективності діяльності органів державної влади щодо захисту прав людини і громадянина. Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина. Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що передбачають необхідність надання кожному правової допомоги. Створення дієвої системи надання безоплатної правової допомоги. Судовий захист прав і свобод громадянина. Вирішення питання судового захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. Суд як гарант прав особи. Конституційний контроль - принципи і форми захисту прав людини. Система конституційного контролю в Україні. Компетенція, принципи, форми захисту прав і свобод людини і громадянина в Конституційному Суді України. Конституційне подання та звернення. Суди загальної юрисдикції в забезпеченні реалізації прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Захист прав сторін в цивільному судочинстві. Захист в суді від свавілля чиновників.

Рекомендована література до теми

1. Абдраштова В. З. Теоретико-правовые основы исполнения решений Европейского Суда по правам человека Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. 12.00.01. Москва, 2008. 28 с.
2. Афанасьев С. Ф. Право на справедливое судебное разбирательство: теоретико-практическое исследование влияния Европейской конвенции о

- защите прав человека и основных свобод на российское гражданское судопроизводство: автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра юрид. наук: 12.00.15. Саратов, 2010. 46 с.
3. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія. Харків: Право, 2010. 464 с.
  4. Брич Л. Кримінальне законодавство України і практика його застосування у світлі європейських стандартів прав людини. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2010. Вип. 51. С. 308-322.
  5. Буроменский М. В. Обращение в Европейский суд по правам человека: практика Суда и особенности украинского законодательства. Харьков: Фолио, 2000. 32 с.
  6. Голубок С. А. Международно-правовые стандарты права на судебную защиту. Правоведение. 2007. № 1. С. 112-124.
  7. Гультай М. Роль європейських стандартів правозахисту у конституційному судочинстві України. Вісник Академії правових наук України. 2012. № 3. С. 54-66.
  8. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. К.: ВІ-ПОЛ, 2004. 960 с.
  9. Європейський суд з прав людини. Судова практика / за заг. ред. В. Г. Буткевича. К.: Ред. журн. «Право України», 2011. Вип. 1.
  10. Європейські стандарти в галузі прав людини / Міністерство юстиції України. Київ: Ін Юре, 2002. 232 с.
  11. Заключительные замечания и рекомендации конвенционных органов ООН по докладам Украины в сфере соблюдения прав человека: Сб. док. / Под ред. Н. И. Карпачевой. К.: К.И.С., 2004. 160 с.
  12. Запобігання тортурам в Україні: Виконання національних та міжнародних стандартів поводження з особами, що затримані та позбавлені волі: посібник. Київ: Сфера, 2003. 240 с.
  13. Захист інтересів держави в Європейському суді. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/cat_9329
  14. Збірники витягів з рішень Європейського суду з прав людини, рекомендованих для вивчення при підготовці до письмового анонімного тестування у межах іспиту для кваліфікаційного оцінювання суддів на відповідність займаній посаді (станом на січень 2018 року). URL: <http://nsj.gov.ua/ua/science/prints/890-1/>
  15. Інформація щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини у справах проти України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/informatsiya-schodovikonannya-rishenevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-u-spravah-proti-ukraini>
  16. Касараба Ю. Я. Адміністративно-правове забезпечення впровадження міжнародно-правових стандартів у діяльність органів міліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. 21 с.

17. Касараба Ю. Я. Адміністративно-правові засади дотримання прав людини щодо затриманих у світлі міжнародних стандартів. Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2006. Т. 1. С. 123-127.
18. Касараба Ю. Я. Поняття та принципи правового регулювання діяльності міліції щодо забезпечення міжнародних стандартів прав людини в Україні. Держава та регіони. Серія: Право. 2008. № 2. С. 81-90.
19. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Застосування в Україні: Офіційне видання / Міністерство юстиції України. Київ, 2006. 176 с.
20. Крижановський В. Я. Міжнародні стандарти судового захисту прав людини та їх імплементація в систему правозахисту в Україні. Актуальні проблеми політики. 2011. Вип. 42. С. 116- 123.
21. Наливайко Л. Р., Романов М. Ю. Політичні права внутрішньо переміщених осіб в Україні: реалії та проблемні аспекти. National law journal: theory and practice. 2018. № 5 (21). С. 15-18.
22. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В., Щербина Є. М. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2014. 152 с.
23. Обязательства государств-участников Европейской конвенции о защите прав человека по исполнению постановлений Европейского суда / под ред. Л. М. Чуркиной; общ. ред. С. И. Беляева. Екатеринбург: Изд-во Урал, ун-та, 2005. 134 с.
24. Окремі рішення Європейського Суду з прав людини проти України, які стосуються МВС / Харківська правозахисна група. Харків, 2009.
25. Остапенко В. В. Конституційна скарга у механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. Форум права. 2016. № 4. С. 240-251.
26. Паліюк В. П. Застосування судами України Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Київ: Фенікс, 2004. 264 с.
27. Пастухова Л. В. Ефективність міжнародно-правових засобів забезпечення реалізації Конвенції про захист прав і основних свобод людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2003. 18 с.
28. Подковенко Т. О., Бобер С. Ю. Право на життя як найвища цінність. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 3. С. 34- 38.
29. Полетило К. Європейська Конвенція про судовий захист інформаційних прав і свобод людини. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 11. С. 181-185.
30. Полянський Т. Заборона Євроконвенцією зловживання правом та практика її офіційного тлумачення. Право України. 2010. № 10. С. 179-183.
31. Попеску І. Права національних меншин у законодавстві та міжнародних зобов'язаннях України. Людина і політика. 1999. № 2. С. 51-52.
32. Пошва Б. М. Міжнародні стандарти захисту прав людини як складова утворення незалежної судової влади в Україні. Вісник Верховного Суду України. 2012. № 10. С. 20-33.

33. Проти катувань. Європейські механізми запобігання катуванням та жорстокому поводженню / Харківська правозахисна група. Харків: Фоліо, 2003. 160 с.
34. Пушкіна О. Інститути громадянського суспільства в системі захисту прав і свобод людини. *Юридична Україна*. 2012. № 1 (109). С. 4-11.
35. Рабінович С. Проблеми застосування принципу рівності в захисті прав людини (за матеріалами практики Конституційного суду України). *Вісник Національної академії наук України*. 2015. № 3. С. 7-20.
36. Рижук Ю. Теоретико-правовий аналіз міжнародноправового забезпечення економічних прав і свобод людини та громадянина. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 8. С. 3-7.
37. Саленко О. В. Міжнародні стандарти у сфері судоустрою та статусу суддів, їх зміст і класифікація. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2014. № 3. С. 263- 269.
38. Сердюк О. В. Практика Європейського суду з прав людини в українських судах: прикладні аспекти. Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами II Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, Харків, 21 листоп. 2016 р.: у 2 ч. Харків, 2016. Ч. 1. С. 18-25.
39. Симонович Д. В. Європейські стандарти забезпечення прав людини у досудових стадіях кримінального процесу України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2011. 20 с.
40. Скригонюк М. І. Права і свободи людини та європейські стандарти кримінального судочинства: новітні філософськоправові погляди. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 2. С. 61-66.
41. Слабко С. М. Правове забезпечення та особливості реалізації прав осіб з інвалідністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 44-46.
42. Славкіна Н. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод и национальные законодательства. *Власть*. 2000. № 6. С. 29-34.
43. Стащенко О. До питання про вдосконалення механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 6. С. 115-118.
44. Тимошенко В. І. Формування концепції свободи особистості в історії політико-правової думки. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2016. № 71. С. 33-48.
45. Томкіна О. О. Принцип партнерства у відносинах між інститутами громадянського суспільства і держави: конституційно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 62-65.
46. Третьяков Д. Застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні. *Віче*. 2007. № 9-10. С. 41-44.
47. Туряниця В. В. До проблеми вдосконалення поняття «правова соціалізація особистості». *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 1. С. 27-29.

48. Фесенко О. А. Адміністративна відповідальність у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 4. С. 100-104.
49. Христова Ю. В. Право на розумний строк розгляду справи в практиці Європейського Суду з прав людини. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 3. С. 69-75.
50. Хрімлі О. Інститут захисту прав інвесторів: поняття й особливості. Право України. 2016. № 3. С. 222-228.
51. Чистоколяний Я. В. Права і свободи людини в конституційному праві України та Європейського Союзу: порівняльний аспект. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 2. С. 43-46.
52. Шаптала Н. Співвідношення конституційних прав і свобод людини і громадянина та забезпечення національної безпеки України. Вісник Конституційного Суду України. 2016. № 6. С. 181-186.
53. Швець Ю. Ю. Роль Конституційного суду в захисті права особи на охорону здоров'я. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 36-39.
54. Шевчук С. Європейський суд з прав людини та українська судова система: необхідність узгодження судової практики. Науково-практичні матеріали апеляційного суду Запорізької області 2011 р. С. 5.
55. Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. Право України. 2010. № 2. С. 55-59.
56. Шевчук С. Судовий захист прав людини. Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ: Реферат, 2006. 829 с.
57. Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2018 році. URL: https://minjust.gov.ua/files/general/2019/03/13/2019031310125_6-68.pdf
58. Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2018 році. Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини у справі «Андрєєва проти України». URL: https://minjust.gov.ua/files/general/2019/03/13/2019031310125_6-68.pdf
59. Яковенко А. Некоторые вопросы ответственности судей в Украине, в случае если Европейский суд по правам человека указал в их решениях на нарушение прав человека. *Leges et Viata*. 2017. № 2, ч. 2. С. 132-134.

III. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Декларація про захист усіх осіб від насильницьких зникнень від 18 груд. 1992 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_225.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 лист. 1950 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 груд. 1948 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.
6. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку 1979 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_282.
7. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
8. Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789.
9. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми: прийн. Комітетом міністрів Ради Європи 16 трав. 2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858.
10. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
12. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 груд. 1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
13. Неапольська політична декларація і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_787.
14. Статут Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерполу від 13 черв. 1956 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142.
15. Статут Організації Об'єднаних націй року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

Підручники та навчальні посібники:

1. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2011. 382 с.
2. Бисага Ю.М., Палінчак М.М., Белов Д.М., Данканич М.М. Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина – Ужгород, 2003.- 57 С.
3. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2006. 336 с.

4. Матвієнко В.М. Україна в міжнародних організаціях. Історія та сучасність: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2014. 287 с.
5. Міжнародне право: словник-довідник / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Харків : Юрайт. 2014. 404 с.
6. Міжнародне публічне право : навч. посіб. / В.Е. Теліпко, А.С. Овчаренко; за заг. ред. В.Е. Теліпко. Київ: Центр учб. літ., 2010. 608 с.
7. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю з використанням можливостей Інтерполу та Європолу: наук.-метод. рек. / уклад.: Д.В. Галкін, Т.М. Малиновська, І.О. Святокум. Харків: Вид-во ХНУВС, 2016. 38 с.
8. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні. Київ, 2007. 440 с.
9. Міжнародні стандарти, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань та діяльності органів і установ виконання покарань: методичні рекомендації / уклад. О.В. Романюк, В.О. Човган. Біла Церква, 2016. 131 с.
10. Управление Гражданской полицией ООН : монография / под общ. ред. А.М. Бандурки. Харьков : Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2003. 425 с.
11. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредні. Пер. з англ. К.: «АртЕк», 1997. 624 с.
12. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підручник. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 350 с.
13. Ладиченко В.В. Права і свободи людини: навч. посібник / В.В. Ладиченко, В.І. Орленко, Ю.І. Крегул. К.: КНТЕУ, 2003. 221 с.
14. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. К. : Юрінком Інтер, 2005. 336 с.
15. Міжнародне публічне право: підручник / за ред. В. М. Репецького. 2-ге вид., стер. К. : Знання, 2012. 437 с.
16. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
17. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навч. посіб.- К.: Атіка, 2004. 464 с.